

INDEKS KNJIGA

stva: njegove funkcije. Činjenica što se bilje jede učinila je ovu motivaciju nepodobnom za neposredni pristup. Uzimana je kao čista trivijalnost.

Od davnih Iličevih *Jabuka* i skorijih Copičevih *Pita* i Raičkovićeve *Pesme koju je pevao Gurije* nismo do ove Danojličeve knjige imali autentične pesme, a pogotovu knjige pesama, koja bi dodirivala bilje čulom ukusa i reči koristila za sugerisanje slasti:

*Kad dopreš zubom do slatke kaše,
breskva se izruči, ko iz čaše.
Čim je približiš do zuba, usne,
pre no je načneš — breskva pljusne.
Zato je ne grizi, bez potrebe.
Ne znaš: piješ li je, il ona tebe.*

(Breskva)

Otuda se Danojličeva *Rodna godina* pokazuje kao prva, što će reći prvotno začuđena knjiga dečjih pesama koja peva o bilju zaista neposredno i sa sačuvanim izvornim spontanitetom.

Danojličeve pesme nadasve čuvaju reči u jednostavnosti i neposrednosti značenja i otuda one dotiču bilje s neodoljivom prirodnošću, s nekom naivnom samosvesti o veličanstvu elementa, s ozarenošću koja ne potiče samo od divljenja i osećanja slasti i lepote, već gotovo da dolazi iz neke dublje ali jednostavne mudrosti života. Čitav rečnik ove knjige odiše svežinom i vazduhom, slike se formiraju gotovo same iz sebe, metaforika je prozirna i podatljiva, a opet donosi neku slutnju o daljinama i nečem tajnom što se pomalja u prostorima prolaznosti i čežnje za trajanjem. Reči u Danojličevoj pesmi ne označavaju samo bilje, svaka od njih nosi i jedan u svemu čitljivi dopis o čoveku sa zemlje koji živi zajedno sa tim biljem i čije se sudbine u mnogo čemu prizimaju.

Danojličeva pesma je izuzetno kompatibilna: ona usklađuje četiri stvari na ravni dečjeg osećanja sveta: svežu, izrazito lirsku opservaciju, humornost koja se pomalja iza svake slike i koja se odlikuje mekoćom i unutrašnjim smehom, zatim jaku oslonjenost pesnikove vizije na nostalgичno čuvane slike zavičaja u širem smislu, napokon, meditaciju zasnovanu na prvotnom i nevinom doživljaju sveta.

Lirska opservacija Milovana Danojlića zasniiva se na začuđenostima pred osebnim i bogatim pojavnim oblicima bilja, zapaženim uvek preko snažno proosećane veze čoveka i prirode:

*Kad zagrizem list peršuna
Duša mi postane puna, prepuna.*

— *Briznu, iz svete ove travčice
Mirtisne tačkice, slane varnice...*

*Od te plemenite mirođije
Život čistiji ukus dobije.*

(Peršun)

Humornost izbija iz prirode Danojličevog opštenja sa biljem, iz naše nenaviknutosti na tu prirodnost, na tu čistoću, na taj sjaj spontanog:

*Prvi put je jutros u grad
Došao jedan Lukac Mlad.*

Opisivanje »pijačnog bilja« i meditiranje o njemu uvek podrazumeva prisustvo seljaka, njegovog rada, njegove sudbine. Seljak ne donosi samo voće i povrće na pijacu, koja i nije pijaca već »lada, paluba stare deregilje što vuče četiri sreza Srbije«, on tu donosi i iznosi i svoju sudbinu, svoje običaje, svoje naravi i znakove svoga kraja. Sležu se na stranicama ove knjige toliki toponimi, koji u vezi s biljem dobijaju svoju osobenost (*dinje sa Morave, smederevsko grožđe, kukuruština iz Vrčina, kraslavac iz Stalaća*), znakovi sociologije, običaja, mito-

logije (*crvene jabuke sirotinjske*, pa *jabuke petrovdanske i ilindanske*, voćnjaci ponudeni putniku namerniku, mitologija pasulja, folklorno pesničko mišljenje kroz voće: »Jesen dođe, dunjo moja«).

Vid meditiranja u ovoj knjizi ni u jednom slučaju ne ostavlja prostor detinjstva. Danojlić pomiče pesmu bliže ka duhovnosti, ali sa izuzetnom intuicijom: on pogoda prajednostavnost mudrosti i nudi je doslučivanju, domišljanju i odgonetanju. On ne meditera površ slika, njegove meditacije kao da su mišljenje u samom trenutku doticaja s biljem.

*Uvek iznova, prizor znani:
rotkvice,
šargarepe,
patlidžani,
zeleni lukac,
grašak rani.
Prolaze godine kao dani.*

(Pijaca na kraju grada)

Knjigu Milovana Danojlića odlikuje, pre svega, čisti začuđeni pogled u svet detinjstva. Danojličeve opservacije pogađaju u sam živac dečjeg poimanja stvari. Nostalgичna ogledala, preko kojih do nas dospevaju ove slike detinjih ozarenosti svetom bilja, daju im posebnu boju: ona nas podsećaju na prah što se, u zrenju voća, javlja na njegovoj površini.

I treća knjiga dečjih pesama Milovana Danojlića znači izuzetan kreativni doprinos dečjoj poeziji. U trenutku dečje pesme u kojem vlada osrednjost i odsustvo vlastitosti, knjiga Milovana Danojlića javlja se kao nosilac jedne u dečjoj poeziji odista retke oznake: originaliteta. pored toga, ova knjiga, u okviru autorove poetike dečje pesme, znači nastavljanje traganja ka novim mogućnostima. U ovoj knjizi autor ispituje mogućnosti dodira dečje pesme putem nostalgичne vizije.

Vladimir Milarić

VICAZOSLAV HRONJEC: »SO, ALI PESAK«

RU »Radivoj Čirpanov«, Novi Sad, 1972.

Na slovačkom jeziku reč *hranica* znači, istovremeno, i granica i — lomača. Ova dvostrukost ima posebno obeležje kad je reč o poeziji Vičazoslava Hronjeca.)

Književnost Slovaka u Jugoslaviji, pre svega produkcija savremenih autora, među kojima je Hronjec istaknuta pojava, pobuđuje pažnju sprežanjem iskustava matične slovačke, srpske i sopstvene, specifične duhovne tradicije.

Vičazoslav Hronjec, koliko znamo, javlja se na srpskohrvatskom prvi put pre pet godina³⁾. U međuvremenu, pre pojave knjige prevoda *So, ali pesak*⁴⁾, o kojoj je ovde reč, bio je sve prisutniji u našim časopisima. Ipak, naša neefikasna kritika ne beleži o ovim prevodima niti redak, što je potpuno neshvatljivo.

So, ali pesak izbor je iz Hronjecove produkcije od 1967. do 1972. godine.

Šta ova poezija ima zajedničko, a šta je razlikuje od naše savremene poezije? Iako se u bitnom vezuje za određen duhovni prostor (tradicija vojvođanskih Slovaka), ona višesmerno zadire i u problematiku dva najaktuelnija poetska toka u srpskoj, pa i jugoslovenskoj poeziji. Uprošćeno naznačeni ti tokovi su: tradicionalni i moderni (istraživačko-kritički). Kako je *So, ali pesak* reducirani prikaz Hronjecovog stvaranja, naš zaključak može biti stavljen u pitanje od nekog ko bolje poznaje ovu poeziju, ali u kompleksu problema koje susrećemo u



dragoljub adžić adža: »osećaj prostora«

MILOVAN DANOJLIĆ: »RODNA GODINA«

Beogradski izdavačko-grafički zavod, 1972.

Biljni motivi u dečjoj poeziji korišćeni su do iscrpljenosti: od prirodopisnih opisa, preko simboličnih viđenja do sentimentalno zasnovanih antropomorfizacija. Međutim, u tom sveukupnom bogatstvu pesništva flore, mi smo, zapravo, vrlo siromašni. Nigde tu nije reč o bilju, nigde se o njemu ne govori izravno, uvek oposredovano. O bilju su pevali prirodopisci poučavajući; sentimentalni, »ženski« pesnici videli su u bilju medijum za prikazivanje dirljivih scena iz dečjeg života, pesnici što streme visoko uzimali su bilje kao simbole za raznovrsne utopizme. Uvek je pesnička optika »podignuta« iznad prvotnog smisla bilja u svetu detinj-